

**MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALARNING
SAHNALASHTIRISHGA VA IJODKORLIKKA O'RGATISHINI YANADA
TAKOMILASHTIRISHDA TASVIRIY SAN'AT TA'LIMINIG
VAZIYAFALARI VA O'RNI**

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali

"Texnogen va san'atshunoslik" fakultetining dekan movini

Payzullaeva Gozzal

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni sahnalashtirish faoliyatiga jalb qilish va ularning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda tasviriy san'at ta'limining o'rnini chuqur tahlil qiladi. Tadqiqotda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy san'at mashg'ulotlarini sahnalashtirish faoliyati bilan uyg'unlashtirish orqali bolalarning og'zaki ijodkorligi, rollarni ijro etish qobiliyati va estetik didini rivojlantirish bo'yicha samarali pedagogik yondashuvlar bayon etiladi. Bundan tashqari, pedagogning ijodkorlikni rag'batlantirishdagi roli va zamonaviy san'at metodlaridan foydalanish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, tasviriy san'at, sahnalashtirish, og'zaki ijodkorlik, estetika, dizayn.

**TASKS AND ROLE OF FINE ARTS EDUCATION IN FURTHER
IMPROVING THE TEACHING OF STAGECRAFT AND CREATIVITY IN
PRESCHOOL CHILDREN**

ANNOTATION

This article provides an in-depth analysis of the role of fine arts education in involving preschool children in theatrical activities and developing their creative

potential. The study sets out effective pedagogical approaches to the development of oral creativity, the ability to perform roles, and aesthetic taste of children through the combination of fine arts classes with staging activities in preschool educational organizations. In addition, the role of the teacher in stimulating creativity and the possibilities of using modern art methods are highlighted.

Key words: Preschool education, fine arts, staging, oral creativity, aesthetics, design.

KIRISH

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti maktabgacha ta'lim yo'nalishining tasviriy san'at bo'yicha va bolalarni sahnalashtirish, ijodgorlikka, o'quv dasturida dizayn san'ati to'g'risida quyidagi bilimlarni hosil qilish tasviriy san'at ta'limining vaziyfalari qatorida qayd etilgan:

- Amaliy va dizayn san'ati asarlarini milliy iftixor, qadiryat sifatida etirof etish va muhofaza qilishga o'rgatish:
- Talabalarni tasviriy, amaliy va dizayn san'ati bilan tanishtirishga borib, ulardagi tasviriy-ijodiy qobilyatni rivojlantirish, san'at bilan muntazam shug'ullanish ehtiyojini tarkib toptirish:
- Talabalarni tasviriy, amaliy va dizayn san'ati bilan tanishtirib borib, ulardagi tasviriy-ijodiy qobilyatini rivojlantirish, san'at bilan muntazam shug'ullanish ehtiyojini tarkib toptirish:
- Dizayn san'atining turlarida ularga hos tasviriy-ifodaviy vositalar, qonunyatlar asosida o'zlarining ijodiy faoliyatlarida qo'llay bilish.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

San'at avvalo manaviy ishlab chiqarish turi, ong hamda bilish sohosidir. U san'atning tub mohiyatini ifodalaydi. Shu munosabat bilan uning nazariyasini ishlab chiqishga bo'lgan ehtiyoj kun sayin oshib bormoqda. Bu o'z-o'zidan tushinarlidir,

chunki shunday qilinganda uning oldiga zamonaviy amaliyot tomonidan qo'yilgan dolzarb muommalarni shunchalik tez hal etish mumkindir. Shu haqiqatni ochiq aytish lozim: bizning mamlakatimizda dizayn imkoniyatlaridan to'liq ravishda ish olib borilmaydi. Bu borada vujudga kelgan muamolarni tushunish mumkin: chunki **birinchidan**, dizaynerlik foaliyatining nihoyatda murakkabligi bo'lsa, **ikkinchidan**, uning fan-texnika, muxandislik-konstruktorlik, iqtisodiy foaliyati bilan bog'liqligidir, **uchinchidan**, jamiyatning ijtimoiy madaniy hayoti bilan chambarchas bog'lanib ketkanligidir.

Dizayn san'ati bilan bog'liq professional foaliyati XIX asrning o'rtalarida Angliyada avj olganligi e'tirof etilsa da, san'at tarixida bu voqea undan-da oldinroq qayd etilgan. 1826 yilida Amerika nafis san'atlar akademiyasi qayta tashkil etilib, unga Milliy dizayn akademiyasi nomi berilganligi fikirimizning dalilidir. 1849 yildan boshlab Londonda Dizayn jurnali ("Journal of Deziqn") chop etila boshlagan.

Dizayn tarixi haqida ko'plab ma'lumotlar keltirish mumkin. Biroq uning mazmuni auditoriya toifasiga qarab belgilanadi. Inson shunday yaralganki, u tabiat va jamiyatda paydo bo'lganida ko'pdan-ko'p muommalarga yoshligidanoq javob izlaydi, hayotdagi turli voqea va hodisalarning mohiyatini tushunushga intiladi, dunyoning sir-asrorini sodda va aniq qilib izohlab beradigan bilimlar, tassavuru va tushunshalarga qiziqadi. Shu tarixa u doimo haqiqatni bilishga intilib, nimanidir kashf qilib, yangiliklarni qidirib yashaydi.

Ilimiy yangilik, ijodiy va amaliy ishlar, tabiat inomlaridan tashkil topgan. Shuning ushun ham asosiy maqsad tabiatdagi narsa va hodiysalar mohiyatini bilishdan iborat. Tabiatdagi aniq narsa yoki jarayonlarni bilmasdan turib, dunyoning umumiy ko'rinishi tog'risidagi tasavvur, ijod qilish mumkin emas. Tabiatdagi narsalarni mukammal o'rganish, ularning mohiyatini chuqurroq ochib berishga intilish tafakkur uslubning ijobiy tomonini tashkil etadi.

Bizni o'rab turgan har bir narsa voqiylikdagi boshqa narsalar bilan o'zaro chambarchas bog'langan va uzluksiz harakatda, o'zgarishda rivojlanishdadir. Keksa

ustalarimizning aytishicha, qadimdan san‘at shunchalik rivojlangan ekanki, ustalar chizgan va bo‘yagan naqshlar orqali bir-birlari bilan ovozsiz gaplasha olar ekanlar. Bezaklar tilini bilish uchun elementlarning ramziy belgilarini oqish tilining alifbosini yaxshi bilish talab etiladi.

Inson tomanidan yaratilgan barcha narsalar badiiy ijod mahsulidir. Tabiat va inson hayotida turli ohanglar, manzaralar, tuyg‘ularni nozik idrok qiluvchi xissiylik kishilarga hosdir. Ijod davomida quydagi ramziyliklarni inobatga olgan holda kompoziciya tuzish maqsadga muvofiqdir. Kompoziciya o‘z hususiyatlari bilan badiiy bezash ishlarining yuksak badiiyligini ta‘minlashga asos bo‘lib xizmat qiladi. Agar kompoziciya elementlari tomonlarida bir-biriga nisbatdan bir xil joylashsa, ular kompozicion muvozanatda boladi.

Inson biror narsani yaratishdan oldin idrok etib, tasavvur va fantaziya qilib, zehn bilan ilhomlanib ijod qilgan har bir asari muvaffaqiyatli chiqadi. Xo‘sh ijod nima? Ijod insonning mehnatida paydo bo‘lgan qobilyati tufayli u voqelik materialidan yangi reallik yaratadi. Ijodda inson tafakkuri, hotirasi, tassavuri, diqqati, irodasi faol ishtirok etadi, bugun bilimli, tajribasi, iste‘dodi namayon bo‘ladi.

XULOSA

Ijod dastlab inson tasavvurida tug‘iladi, so‘ng ijodga talluqli masalalar yuzasidan izlanishlar olib boriladi. Ijodiy qobilyatning dastlabki kórinishi zahndir. Zehn insonning qiziquvchanligida, intilishida namayon bóldi. Qiziquvchanlik ijodiy faoliyatining rivojlantiruvchi omildir. Har bir ijodkor hayol surish, tasavvur qilish qobilyatini o‘zida rivojlantirishi lozim. Tasavvur narsa va hodisalar, holatlarni, voqelik obrazlarni eslash, shuningdek, ijodiy hayol surish jarayonidir. Tasavvur hotira shaklida ham nomayon bo‘ladi. Tasavvurni yangi obrazlar bilan boyitish, fikrlash topshiriqlarni echishda muhim o‘rin egallaydi. Tasavvur bilan taffakurning hamkorlikdagi munosabatlarni yangilik unsurlari paydo bo‘lishini ijodiy hayol timsollari vujudga kelishini taminlab turadi.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev SH.M “Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz”. T: “Ózbekiston”, 2017 -488v.
2. Koranov M. “Ózbekiston umumiy órta talim maktablarida milliy tarbiyaning ilmiy pedagogik asoslari”: Ped.Fan.dok diss.-1998. -316v.
3. Tórakulov X.A, Sharipov Sh.S “ Talabalar ihtiroshilik ijodgarligini rivojlantirish”. Uslubiy tavsianoma.-Jizzax.- 1998.
4. Farbeman B.L va Oliy oquv yurtlarida óqitishning zamonaviy usullari.- toshkent, 2002.-192 v.